

Az önbevallott pártatlanság: az akadályoztatás és a gyanú állításai a Legfelsőbb Bíróságon¹

A pártatlanság önértékelése: az akadályoztatás és a gyanú állításai a brazil legfelsőbb bíróságon

2

Alexandre Douglas Zaidan de Carvalho³

¹ **Beküldve: 15/01/2021. Jóváhagyva: 2021.08.28.**

² Ez a cikk egy frissített és átdolgozott változata annak az előadásnak, amelyet *A jogászok a társadalomban: politikai konfliktusok és a jog jelentései* munkacsoportban mutattak be a Társadalomtudományi Felsőfokú Tanulmányok és Kutatások Országos Szövetsége - ANPOCS 41. éves találkozóján, amelyet 2017. október 23-27. között tartottak Caxambu/MG-ben. Megjegyzem továbbá, hogy a cikk megírásának alapjául szolgáló kutatásokat a Brasíliai Egyetem jogi posztgraduális programjában folytatott doktori tanulmányaim során végeztem.

³ Jogi, állam- és alkotmánytudományi doktori fokozatot szerzett a Brasíliai Egyetemen/UnB, valamint alkotmányjogi mesterképzést a Recifei Jogi Iskolában/UFPE-n. A Salvador Katolikus Egyetem/UCSal jogi posztgraduális programjának professzora. Akkreditált oktató a Lato Sensu posztgraduális tanfolyamra a közügyvédség és a jogállamiság témakörében a Szövetségi Ügyészség iskolájában. A Politika és jog kutatócsoport (FD/UnB) kutatója és az Igazságügyi intézmények szociológiája kutatócsoport (UnB és UCSal) koordinátora. A Szövetségi Főügyészség (Advocacia-Geral da União) hivatásos tagja.

Összefoglaló

A legfelsőbb szövetségi bíróság joghatóságának hagyományos indoklásában az egyik vakfolt a funkció leírásában és saját pártatlanságának diszkurzív használatában rejlik. A Bíróságnak a miniszterei teljesítésének feltételeiről való döntési módjára vonatkozó adatok és diskurzusok megközelítéséből kiindulva ez a cikk ezt a hiányosságot igyekszik pótolni a jog és a politika paradox artikulációjának sajátos módjának megfigyelésével, amely az STF döntéshozatali diskurzusában tükröződik. Ennek érdekében a munka módszertani megközelítést alkalmazott, amelynek középpontjában a kvantitatív kutatás áll. A Bíróságon belüli gyanús és akadályozó eseteket lezáró valamennyi határozatot áttekintették, kiemelve a mérlegelési kritériumokat, a Bíróság elnökségének napirendi hatalmát, és különösen a bíróság pártatlan működésébe vetett bizalom erősítésének képességét. Végezetül pedig arra törekszik, hogy egyértelmű diagnózist állítson fel a bírák pártatlansága láthatóságának hiányáról és annak a Bíróság alkotmányos joghatóságának gyakorlása során adott válaszainak legitimációjára gyakorolt hatásáról.

Kulcsszavak: Legfelsőbb Bíróság; gyanú és akadályoztatás; igazságügyi akadályoztatás.

Absztrakt

A brazil legfelsőbb bírósági bírói hatóság hagyományos indoklásának egyik vakfoltja a saját pártatlanságuk funkciójának és diszkurzív használatának leírása. Ez a cikk a bíróságnak a bírák teljesítményével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatával kapcsolatos adatok és diskurzusok alapján a jog és a politika közötti paradox kapcsolat megfigyelésére törekszik, amely az STF határozataiban tükröződik. Ezért ez a tanulmány olyan módszertani megközelítést alkalmazott, amelynek középpontjában a kvantitatív kutatás áll. Ennek érdekében a miniszterek feltételezett elfogultságát megkérdőjelező eljárásokkal kapcsolatos valamennyi határozatot alaposan megvizsgáltuk. Kiemeltük a tanácskozási kritériumokat, a Bíróság elnökségének hatalmi napirendjét, és különösen a joghatóság pártatlan gyakorlásának bizalomépítő képességét. Végül, de nem utolsósorban, a bírósági pártatlansággal kapcsolatos láthatósági deficitről és az alkotmánybíráskodás során a legitimált válaszokból eredő hatásokról szóló egyértelmű diagnózis.

Kulcsszavak: Brazil Legfelsőbb Bíróság; visszahívási normák; bírói pártatlanság.

1. Bevezetés

Az Alkotmány fordulópontot jelentett 1988 az igazságszolgáltatás önértelmezésében, ami a funkciója jellegét illeti. Az igazságszolgáltatás és különösen a Legfelsőbb Szövetségi Bíróság új szerepének szélesebb körű megítélése azonban nem volt azonnali. Az alkotmányszöveg kihirdetését közvetlenül követő pillanatot az alapjogok⁴ alkalmazhatóságának köréről, az SZTF értelmezésének korlátairól a politikai-választási szabályok meghatározásában és az alkotmányellenes mulasztásról szóló viták jellemezték. Az STF önálló álláspontja ezekben a kérdésekben az egyéni jogokon alapuló jogviták elbírálásához szükséges semlegességgel járó, önmaga által leírt pártatlanság fenntartását jelezte a peres felekre korlátozottan ható határozatokban.

Az STF képeinek átmenete a korlátozott politikai funkciójú fellebbviteli bíróságtól a hatalommegosztás rendszerének döntőbírájává vált az évek óta egyre világosabbá A2000. Bíróság profiljának intézményi változását tükrözi az a vita, amely Brazíliában az alkotmányos ⁵joghatóság aktivizmusa és önkorlátozása lexikonok jelentése körül konszolidálódott. A téma vitathatatlan fontossága az SZBT bírói tevékenysége kritikus paramétereinek konfigurálása szempontjából azonban a legtöbb értékelésben, amely a Bíróság aktivista vagy visszafogott magatartására összpontosít, két olyan pontot kap, amely számomra problematikusnak tűnik.

⁴ SILVA, José Afonso. **Az alkotmányos szabályok alkalmazhatósága.** szerk7. São Paulo: Malheiros, 2008. A José Afonso da Silva által megfogalmazott és a joggyakorlatban elfogadott alkotmányos szabályok *teljes, zárt* és *korlátozott* alkotmányos szabályokra történő osztályozása körüli vita szélessége bizonyítja, hogy a doktrína és az STF milyen kontúrokat vetített előre a szöveg hatékonyságáról.

⁵ Ebben az értelemben többek között: KOERNER, Andrei. "Jurisprudência Constitucional e Política no STF pós-88". In: **Novos Estudos.** Dossier: A júliusi96, alkotmány huszonöt éve, 69-85. 1988.o2013.,.; LIMA, Flávia Santiago. Aktivizmus és önkorlátozás a Legfelsőbb Bíróságon: javaslat a vita elhatárolására. **Doktori értekezés.** Recife: Recife jogi kar. Universidade Federal de Pernambuco, 2013; VIEIRA, Oscar Vilhena. "Szupremocrácia." In: **Direito GV**, v. n4., júl2./dec., pp2008,. 441-464, és VIANNA, Luiz Werneck; Burgos, Marcelo & Salles, Paulo. "Tizenhét év a politika igazságszolgáltatásra való átállásából". In: **Tempo Social: revista de sociologia da USP.** v. n19,. pp2,2007,. 39-85.

Az első a kritikai kifejezések pontatlanságára utal. A kellően következetes eszközök hiánya ahhoz, hogy a Legfelsőbb Bíróság egy adott döntésben tanúsított magatartását aktivistának vagy bátortalannak lehessen minősíteni, a Bíróságnak az aktivizmus és az önkorlátozás kategóriái szerinti kritikáját inkább az értékelő politikai vagy ideológiai nézőpontjának a felfedésére teszi, mintsem olyan konstruktív kritériumok megjelölésére, amelyek alapján a Bíróságnak ítélnie kellett volna. Az alkotmányszöveg normatív programjához képest a bírói fellépés kreatív vagy visszafogott meghatározásának paraméterei törékenyek, ami annak a túlsúlynak a tünete, amelyet a jogi érvelés diskurzusetikán alapuló elméletei a brazil jogi akadémiai vita elmúlt két évtizedében értek.

A második probléma ezen értékelések jelentős részével az a tény, hogy bár a Számvevőszék pártatlanságának alapjául szolgáló lehetőségen alapulnak, nem az STF által magának elfogadott paraméterek elemzésén alapulnak. E tekintetben, ellentétben az észak-amerikai⁶ Legfelsőbb Bírósággal kapcsolatban kidolgozott kezdeményezésekkel, a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság pártatlanságának önértékelésével kapcsolatos empirikus kutatások vákuumban vannak, azon intézményi mechanizmusok leírása szerint, amelyeken keresztül a bíróság kifejezi saját pártatlanságát: a gyanúsítási és akadályoztatási kérelmek.

E célból ez a kutatás a Bíróság adatainak és a pártatlanságról szóló diskurzusoknak a megfigyelésére összpontosított. Ebből a célból két empirikus kivágást fogadtak el a következő határozatkategóriák alapján:

1) azok, amelyek az akadályoztatási kérelmekről döntenek, és 2) azok, amelyek a gyanúsítási kérelmekről döntenek. Meglepő módon a felmérés eredményei nagy és ékes csendre utalnak. Az SZTNH belső282 szabályzatának 2. cikke kimondja, hogy a kifogás elfogadása és az elutasított miniszter és tanúk meghallgatása után az akadályoztatás vagy gyanú esete titkos ülésen a bíróság elé kell terjeszteni. Azonban a százharminchárom állítás közül

⁶ VIRELLI, Louis J. "A Legfelsőbb Bíróság visszahívási normáinak (nem) alkotmányossága". In: **Wiscosin Law Review**, n. 1181, 2011, pp. 1,181-1,234 és VIRELLI, Louis J. "Congress, the Constitution, and Supreme Court Recusal". In: **Washington & Lee Law Review**, 69. évfolyam, 3. szám, 1535-1606. o.2012,

elemezték, egyiket sem terjesztették az STF többi bírója elé. Ezen a területen három csoportot kell megkülönböztetni: 1) azokat, amelyeket az elnök valamely formai feltétel be nem tartása miatt egyenesen elutasít; 2) azokat, amelyek elbírálása a kézhezvételt követően valamilyen okból sérült, és 3) azokat, amelyeket nyilvánvaló megalapozatlanság miatt utasítanak el.

A pártatlanságról szóló diskurzust az általa önlegitimált forrásból feltérképezve ez a tanulmány az STF teljesítményét a jogrendszer⁷ ötleíró perspektívájából értékeli. A gyanú és az akadályozás mozzanatai, mint olyan kategóriák, amelyek lehetővé teszik a Bíróság számára, hogy rekurzívan mozgassa a pártatlanság szemantikáját, analitikus figyelmet követelnek, ami a pártatlanság szemantikai értelmezésének megfigyelését irányítja a jogban előállított kommunikáció által. A bírói pártatlanság problémájának elemzése a Bíróság önmeghatározásának paraméterei alapján, az intézmények által mindenkor szembesített esetleges konfliktusok közepette, a jogászok által hagyományosan elfogadottól eltérő látásmódot tesz lehetővé. Lehetővé teszi továbbá a szabadság és egyenlőség univerzalista és elvi alapú diskurzusa és a Bíróság diszkurzív teljesítménye közötti kapcsolatok vizsgálatát, lehetővé téve a dogmatikus jogi diskurzus és a döntéshozatali gyakorlat közötti koherencia elemzését.

Azáltal, hogy a pártatlanság e fogalmát közelebb hozza ahhoz a megfigyeléshez, hogy az alkotmányosság feladata a politika és a jog elkülönült kommunikációjának védelme, autonómiát biztosítva számukra, ugyanakkor lehetővé téve a kölcsönös befolyást⁸, rávilágít arra, hogy az autonómia megőrzésére létrehozott intézmények hogyan artikulálják saját szervezetüket a hatalom terében. Míg a jog autonómiája intézményesen a bírák és bíróságok függetlenségétől függ, többek között azért, hogy lehetővé tegye számukra a pártatlan ítélezést, addig a politika autonómiája a jogalkotó mérlegelésének tág teret biztosít. Ennek oka az, hogy a jogalkotó indokai a legitimációs lehetőségek nagyobb változatosságának vannak kitéve, míg a

⁷ LUHMANN, Niklas. *El Derecho de la Sociedad*. szerk2.. hagyomány: Javier Torres Nafarrate. Mexikóváros: Editorial Herder, 2005.

⁸ LUHMANN, Niklas. "La costituzione come acquisizione evolutiva" In: Zagrebelsky, G.; Portinaro, P.P.; Luther, J. (orgs.) *Il futuro della costituzione*. Torino: Einaudi, 1996.

állandóan nyitott a politikai csoportok sokfélesége iránt, amelyek követeléseit nem igénylik a jog technikai nyelvére való átváltoztatást.

Történetesen az alkotmányelmélet általában hajlamos a bíróságokat az ész legmegfelelőbb helyszíneként leírni, mivel azok erényesebb szereplőkből állnak, mint a jogalkotók⁹. Ez a felfogás azonban leegyszerűsít egy lényeges problémát, amely közvetlenül érinti a jogi és politikai szféra autonómiájának az Alkotmányban megfogalmazott előmozdítását. Az az elvi állítás ugyanis, miszerint a bírák egy csoportja minősített erkölcsi tartalékot képez, és ezért mindig jobb helyzetben van a döntéshozatalhoz, fokozza a politikai mérlegelés és a jogi¹⁰ ész közötti különbségtétel homogenizálását.

A bíróságok szerepének ez az uralkodó leírása azonban nem foglalkozik kellőképpen azzal a ténnyel, hogy a bíróságok is ugyanolyan hiányosságoknak vannak kitéve, mint a parlamentek és a kormányok. Ahogy Adrian Vermeule rámutat, tény, hogy a bírák és bíróságok a vállalatok befolyása alá kerülhetnek, túlterheltté és korrupttá válhatnak, és arra használhatják tekintélyüket, hogy a saját javukra előnyöket szerezzenek¹¹, partikuláris érdekeket rejtve a tisztaság vagy a politikai-ideológiai semlegesség leple alatt. Az alkotmányosság nyelve nem kapcsolódik közvetlenül az ilyen problémákhoz. Az alkotmányos joghatóság gyakorlása során a pártatlanság feltételeinek felhasználása egy köztársasági és demokratikus projektben azonban nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, hogy ennek a projektnek állandó láthatóságnak kell kitennie azokat, akik a joghatóságot gyakorolják.

Az STF esete jól mutatja a kérdés nagy jelentőségének és a rá fordított kevés figyelemnek az aránytalanságát. Az STF intézményi felépítése kedvez a pártatlanság alacsony megítélésének, ami az igazságszolgáltatás más ágaihoz képest erősebben érvényesül. Ezen túlmenően a bírácoknak a joghatóságuk kifejezetten politikai jellege miatt állást kell foglalniuk

⁹ WALDRON, Jeremy "A saját ügyükben ítélező törvényhozók". In: **Jogtudomány**, vol. 125-145. o.3,2009,.

¹⁰ **MÖLLERS, Christoph**. "A különbségtétel óre: az alkotmányok mint a jog és a politika közötti különbségek védelmének eszközei". In: **Jus Politicum**, no. 7,2012.

¹¹ VERMEULE, Adrian. "Contra Nemo Iudex in Sua Causa: a pártatlanság határai". In: **Yale Law Journal**, 384-420. o. pp.122,2012,

amelyek a politikai vitákban szükségszerűen előnyösek vagy hátrányosak az egyik fél számára. A vereséget pedig gyakran a Bíróság pártatlanságának hiányának tulajdonítják, nem pedig a védett álláspont gyengeségének.

Az alkotmányos igazságszolgáltatás szervezési modellünk ebben az értelemben különösen gazdag és problematikus. A Bíróság 11 bíróból áll, akiket a jogi szakma széles körben ismer, és akik egyre inkább ki vannak téve a közvéleménynek, amelyben egyre gyakrabban¹² vesznek részt. A bírói kar első és második fokától eltérően az STF tagjainak nincsenek helyettesei¹³. Az alkotmányosság vagy alkotmányellenesség kimondásával kapcsolatos ügyek megvitatásakor pedig a 9.22868/1999. sz. törvény cikke előírja, hogy a tanácskozáshoz a miniszterek⁸ határozatképes létszámban kell jelen lenni. Így a Bíróság napirendjének és belső szervezetének ez az elrendezése fordítottan arányos lehetőségeket nyit meg a bírák felek/ügyvédek általi azonosítása és a kollegiális tanácskozás nehézségei között, amikor az egyik tag akadályoztatás vagy bíraskodással kapcsolatos gyanú miatt eltávolítják.

Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy tagjait a köztársasági elnök jelöli és nevezi ki, egy túlságosan törekeny és kritizált szombati időszakot követően. A bírák által betöltött funkció nem tartozik semmilyen külső ellenőrzési mechanizmus hatálya alá - a nem joghatósági aktusaik tekintetében sem -, és a normatív ellenőrzés vegyes rendszerének fenntartása ellenére a hatáskörök fokozatos koncentrációja felé tartó mozgáson ment keresztül, a döntéseik¹⁴ hatályának kiterjesztésével együtt. O

¹² FALCÃO, Joaquim & OLIVEIRA, Fabiana. "Az STF és a nemzeti közügyek: egy újabb ismeretlentől a legfőbb főszereplőig?". In: **Lua Nova**, n. pp88,2013., 429-469.

¹³ A többi bíróságtól eltérően, beleértve a felsőbb bíróságokat is, amelyek általában bírákat vagy bírákat hívnak be a kollégiumi testület ideiglenes összeállítására, az SZTNH eljárási szabályzatának 40. cikke az elnökségi feladatok ellátására - beleértve a tanácsokat is - csak a bírái¹¹ között a szolgálati idő sorrendjében történő helyettesítésről rendelkezik, a tisztségviselő szabadsága és törvényes távolléte 37esetén; akadályoztatás vagy távollét esetén a jelentéstevő bíró helyettesítését a revizor, majd az akadályoztatás fennállása esetén a legidősebb bíró. Szavazategyenlőség esetén a 40. cikk kimondja, hogy az elnök szavazásra hívja be a szabadságon lévő minisztert, ha a 30 napos szabadságotól az időszak letelt.

¹⁴ CARVALHO, Alexandre. **Efeito Vinculante e Concentração da Jurisdição Constitucional no Brasil**. Brasília: Consulex, 2012 és COSTA, Alexandre; CARVALHO, Alexandre & FARIAS, Felipe. "Controle de Constitucionalidade no Brasil: eficácia das políticas de concentração e seletividade" In: **Direito GV**. v. n12., jan1.,/abr., pp2016., 155-187.

amely azonban nem hozott jelentős eredményeket az alapvető jogok védelmé-
terén.

Nos, ha tehát a bírói pártatlanság jelentőségére kérdezzük rá az STF-
ben, mint az alkotmányosság ellenőrzésének indoklására egy olyan
kontextusban, mint a miénk, amelyben a diffúz és a koncentrált ellenőrzés
kombinációját az utóbbi megerősödése jellemzi az 1960-as évek közepe óta,
akkor az a funkciója is megkérdőjelezi a brazil intézményrendszerben a
hatáskörök közötti (nem) egyensúlyt, és ezzel együtt a társadalom saját
felfogását az alkotmányos joghatóság megfelelő működéséről. Ez a
megkérdőjelezés megkérdőjelezi a pártatlanság funkcióját és használatát, mint
az ellen-többségi intézmény indoklását, amely teret nyit az alapvető jogok
hatékony védelmének, szembeállítva azzal a tézissel, amely szerint ez csupán
egy elméletileg a népi nyomástól mentes helyet tart fenn az államban, mint a
csoportok¹⁵ vállalati érdekeinek védelmére szolgáló árok. És azt is, hogy
lehetséges-e és hogyan lehetne a bírói pártatlanság eszméjét bőséges
társadalmi kontroll mellett megfogalmazni.

¹⁵ COSTA, Alexandre & BENVINDO, Juliano. **A Quem Interessa o Controle Concentrado de Constitucionalidade? Az elmélet és a gyakorlat közötti eltérés az alapvető jogok védelmében.** A CNPq által finanszírozott kutatás. Brasília: University of Brasília, 2014 és FORNARA, Matheus & CARVALHO, Alexandre. Os Juízes na Pauta do Supremo: a atuação da Associação dos Magistrados Brasileiros no Controle Concentrado de Constitucionalidade. **Revista de Ciências Sociais.** Fortaleza, v. n49, . júli2,./júli., 245-296. o2018,.

2. A Legfelsőbb Bíróság pártatlansági diskurzusának áttekintése.

Mind a polgári, mind a büntetőeljárás törvények a bíró pártatlanságát érvényességi feltételként kezelik, a közrend szabályaként és a tisztességes eljárás garanciájaként minősítve azt. A brazil jogrendszerben kezelt gyanú és akadályoztatás hipotézisei egy olyan koncepción alapultak, amely hagyományosan a bíró szubjektív szempontjai és a felek érdekei közötti ellentétet kapcsolódik, azzal a céllal, hogy megőrizték a peres felek egyenlő bánásmódját a bíróságon.

A felek pártatlan bíró általi tárgyaláshoz való joga olyan fokú védelemben részesül, hogy az akadályoztatott¹⁶ körülmények között hozott ítélet a határozat semmisségét vonja maga után. A bíró által maga által el nem ismert gyanú esetén a fél eljárási incidensben hivatkozhat rá, amely, ha nem nyújtják be határidőn belül, megszűnik az eljárásra hatást gyakorolni és a joghatóságot fenntartani. A gyanú és az akadályoztatás közötti különbséget Pontes de Miranda a következőképpen jellemezte: "Aki gyanú alatt áll, az olyan helyzetben van, amelyben mások kételkednek a jó eljárásában. Aki akadályozva van, az kétségtelenül, mert óriási a valószínűsége annak, hogy a működésére káros hatással van"¹⁷. Ezt a megkülönböztetést az STF ítélkezési gyakorlata¹⁸ is elfogadja, amely a polgári perrendtartásban előírt akadályoztatási hipotéziseket kimerítőnek tekinti, és ezeknek az elfogultság abszolút vélelmét tulajdonítja. Másrészt a gyanúban említett elfogultságnak viszonylagos vélelme van, ezért a törvényes határidő után nem lehet megtámadni. Ekkor az eljárási hiba érvényessé válik, és a bíró minden jogi szempontból pártatlannak minősül.

Az akadályoztatás és a gyanúsítás indítványában leírt határozatokból kirajzolódó, az SZTNH minisztereinek pártatlanságáról szóló diskurzus reprezentatív képét két szembevetendő vonás emeli ki: 1) a döntéshozatali hatalomnak a Bíróság elnöksége által vállalt erős koncentrációja és 2) a kritériumok hiányossága.

¹⁶ A polgári 146perrendtartás 7. §-ában foglalt rendelkezés.

¹⁷ MIRANDA, Francisco Pontes de. **Comentários ao Código de Processo Civil. III. kötet.** Rio de Janeiro: Forense, p1997,. 420.

¹⁸ STF. AgRMS sz. 24.613/DF, rel. min. Eros Grau, DJ 22.06.2005.

tanácskozási keret, amely alkalmas annak a láthatóságnak a kifejezésére, ahogyan a Bíróság tagjai saját hatáskörük határait meghatározzák, amikor pártatlanságuk megkérdőjeleződik.

Az érvek felmérésének eredménye 19 nagy és ékes hallgatásra utal. Az SZTNH belső 282 szabályzatának 2. cikke kimondja, hogy miután a kifogásnak helyt adtak, és az elutasított minisztert és tanúkat meghallgatták, az akadályoztatás vagy gyanú esete a bíróság teljes ülése elé kerül. *Az elemzett 171 (százhetvenegy) kifogás közül azonban egyiket sem vitték a többi miniszter tanácskozására.* Az elemzett univerzumban három csoportot kell megkülönböztetni: 1) azokat, amelyeket az elnökség valamely formai feltétel be nem tartása miatt határozottan elutasított; 2) azokat, amelyek megítélése valamilyen okból a kézhezvételt követően sérült, és 3) azokat, amelyeknek a megítélése a kézhezvételt követően valamilyen okból sérült.

3) azokat, amelyeket nyilvánvaló megalapozatlanságuk miatt utasítanak el, az eljárási 280szabályzat értelmében.

A határozatok globális száma alapján azonosították a miniszterek állítólagos elutasításának indoklásaként megjelölt fő indokokat. Ezt a halmazt olyan határozatok alkotják, amelyek az akadályoztatás és a gyanú kivételében egyaránt megfogalmazott érvek négy kategóriájára utalnak: 1) a feladatok elkülönítése; 2) előítélet; 3) egyenlőtlen bánásmód és 4) jogalkalmazás. A besorolás nem felel meg a jogszabályban meghatározott gyanú és akadályoztatás hipotézisének, mivel a határozatokban való megjelenésük gyakorisága alapján azonosították őket.

Az érv, miszerint a feladatok szétválasztása a miniszterek részrehajlásának egyik tényezője, általában az akadályoztatás és a gyanúsítás indítványai között ismétlődik. Ezek közül 33 (harminchárom) esetben az állítólagos elfogultságot annak tulajdonítják, hogy az érintett bírák akkor szólaltak fel vagy léptek fel az ügy tárgyalásakor, amikor más, különösen a végrehajtó hatalomhoz kapcsolódó tisztséget töltöttek be. Ezek közül tizenegy a főügyészi hivatal minisztereinek (Gilmar Mendes és Dias Toffoli) részvétele ellen irányult. De voltak olyan érvek is, amelyek a bírák részvétele ellen irányultak.

¹⁹ A 2021. június 30-ig frissített adatok 171 (százhetvenegy) kifogás meglétét rögzítik, amelyek közül 64 (hatvannégy) akadályoztatás (Aimp) és 107 (százhet) gyanú (AS).

az Igazságügyi Minisztériumból (Nelson Jobim és Maurício Corrêa); igazságügyi államtitkár²⁰ és önkormányzati²¹ ügyvéd. A miniszterek korábbi teljesítménye magában az igazságszolgáltatásban, különböző funkciókban, szintén kihívások²² tárgyát képezte. Valamint a pártatlanság állítólagos elvesztése, amely magánjellegű tevékenységből, például egy vizsgált²³ személy védelméből vagy egy vélemény²⁴ kiadásából ered.

Az előítélet kategóriájába tartoztak a bíró által kinyilvánított meggyőződésre való hivatkozások, mind az eljárás korábbi szakaszaiban vagy a Bíróság napirendjére kerülő ügyekkel azonos ügyekben nyújtott teljesítmény függvényében, mind pedig a sajtó által a követelés²⁵ tárgyáról közzétett vélemény kiadásáért. Az egyenlőtlen bánásmód minősítése alatt elemezték a barátság vagy közeli ellenségeskedés említését; személyes sértés; rokon kapcsolat, túlzott késedelem és a méltányossággal összeegyeztethetetlen cselekmény gyakorlása az eljárás lefolytatása során. Végül pedig a jogalkalmazás kategóriájában azokat a határozatokat csoportosították, amelyek a jogalapoknak a jogkérdések vitatására tett nem megfelelő kísérletet tulajdonítottak.

²⁰ STF. Aimp n° 44, amelyet a PSOL terjesztett elő a min. Alexandre de Moraes az ADPF 412/DF számú ügyben, tekintettel arra, hogy aláírt egy hivatalos levelet, amely része volt a keresetben megtámadott aktusnak (amely engedélyezte az erőszak alkalmazását a közterületről való, bírósági engedély nélküli kilakoltatásra). Valamint a 94. sz. AS-t, amelyet azzal a céllal nyújtottak be, hogy Moraes-t eltávolítsák a HC 154.299. sz. tárgyalásról, mivel személyesen részt vett a São Pauló-i szervezett szurkolói klubokkal kapcsolatos nyomozásokban, és a titkári pozícióból is.

²¹ STF. Aimp No. 20, rel. min. Cármen Lúcia, *DJ* 2015.11.16., amely megkérdőjelezte min. Lewandowski a 755. számú felfüggesztő végzés felfüggesztése ügyében, amelyet São José do Rio Preto önkormányzata kért, amelynek a miniszter tanácsadást nyújtott az önkormányzati szervezeti törvény kidolgozásakor.

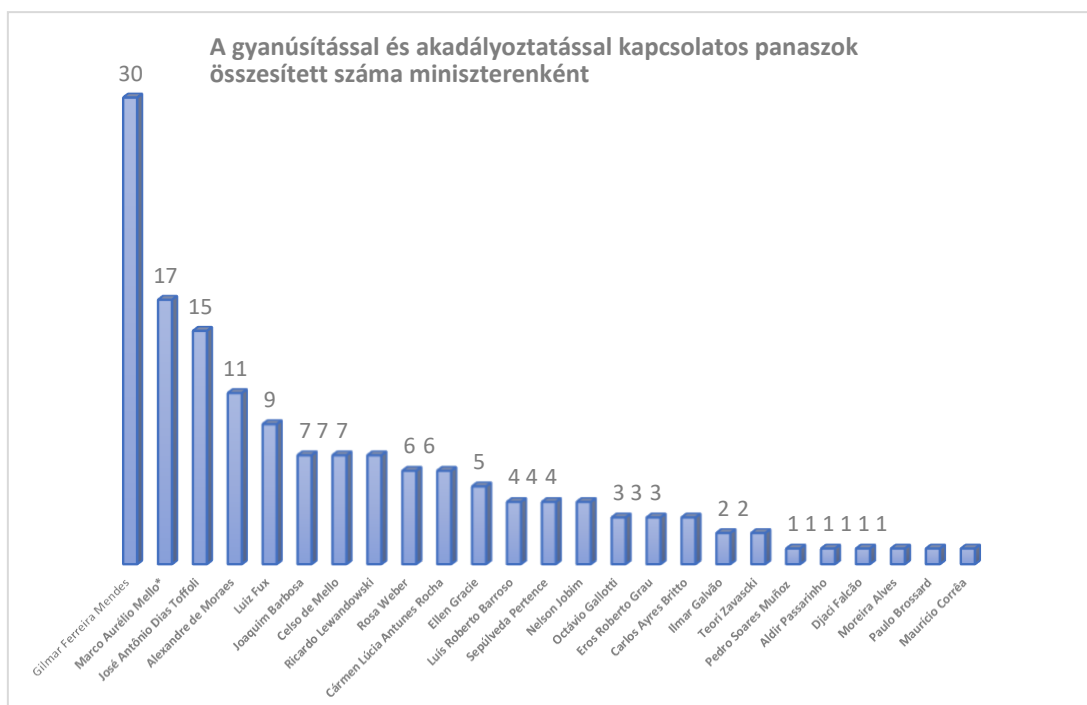
²² Vannak olyan esetek, amikor az előzetes megnyilvánulás más funkcióban történt: a CNJ elnökeként való fellépés (Ellen Gracie miniszterrel kapcsolatban. 42. és 43. sz. ügy, rel. min Gilmar Mendes); a TST minisztere (Rosa Weber miniszter ügye. 78. sz. ügy, rel. min Lewandowski) és az STJ minisztere (Teori Zavascki miniszter ügye.). Aimp n° 11, rel. min. Joaquim Barbosa és Luiz Fux. Aimp n° 25, rel. min. Lewandowski, *DJ* 04.08.2017).

²³ Az az ügy, amelyben Dias Toffoli ügyvédként védte João Alberto Capiberibe szenátort, mielőtt miniszter lett: AS No. 56, rel. min. Cezar Peluso, *DJ* 25.10.2011.

²⁴ Például az Eros Grau miniszter által kiadott vélemények, amikor még az USP gazdasági jogi professzora volt: AS n°s és 3637, a min. Gilmar Mendes.

²⁵ A 47. és 48. AS-ügyek Joaquim Barbosa bírálatáról a Daniel Dantas bankárral szemben hozott végzésekkel kapcsolatban. Szintén a Jorge Kajuru szenátor által benyújtott 97. számú AS, amely Min. Gilmar Mendes a 36.649. sz. MS ügyben, mert a miniszter olyan interjú adott, amelyben előlegezte az úgynevezett "Lava Toga" CPI alkotmányellenessége melletti szavazását (rel. min. Dias Toffoli, *DJ* 25.09.2019). És a 6. számú Aimp, amely a Dias Toffoli elfogultságával érvelt a Bresser és Verão gazdasági tervekből eredő megtakarítási számlák monetáris kiigazítási különbözetének jogáról szóló interjú miatt.

Az elutasított²⁶ miniszterenkénti akadályoztatási és gyanúsítási kifogások száma alapján összeállított skálán a következő rangsort kapjuk:

Forrás: a szerző készítette az STF honlapjáról származó határozatok alapján.

Időbeli szempontból a 2000-es évektől kezdve fokozatosan növekszik az érvelések benyújtásának száma. 1949 között (az első gyanúsítási beadvány nyilvántartásba vételének időpontja az STF-nél) és csak a 1988. beadványokat 11 vették nyilvántartásba. Ez nagyon alacsony átlag egy 39 éves időszakhoz képest. A számuk 1993 (az új alkotmány szerinti első gyanúsítási eljárás éve) és 2000 között alacsony maradt, amikor is mindössze négyet regisztráltak. A mennyiségi ugrás, amely a Bíróság által tárgyalt ügyek számához képest még mindig alacsonynak tűnik, 2000 és 2010 között történt, amikor 40 ügyet regisztráltak, amelyek közül csak az akadályoztatási ügyek 3 voltak. A növekedési tendencia pedig 2010 és 2021 között (júniusig) még hangsúlyosabbá vált, amikor is 118 határozatot lehetett felvetni, amelyek egyenletesen oszlanak meg a gyanús (57) és az akadályozó (61) kihívások között.

²⁶ A határozatok teljes száma és a miniszterenkénti érvelések összege között nincs egybeesés, mivel egyes adatok, különösen 1988 előtt, nem rögzítik az elutasított minisztert, ráadásul az STF nyilvántartásából egyéb információk is hiányoznak.

Így látható, hogy alig több mint 10 év alatt (2010 és 2021 között) lényegesen több volt a bírák pártatlanságát megkérdőjelező érvelés, mint a teljes 61 korábbi időszakban, amelyre vonatkozóan rendelkezésre áll információ az STF elfogultságának megkérdőjelezésére használt eszközökről. Ezek az adatok arra utalhatnak, hogy a bíróságok bizalmatlansága a bírák tevékenységével szemben megnőtt, vagy legalábbis arra, hogy az érvek előadásával kapcsolatos korlátozások lehetséges költségei jelentősen csökkentek.

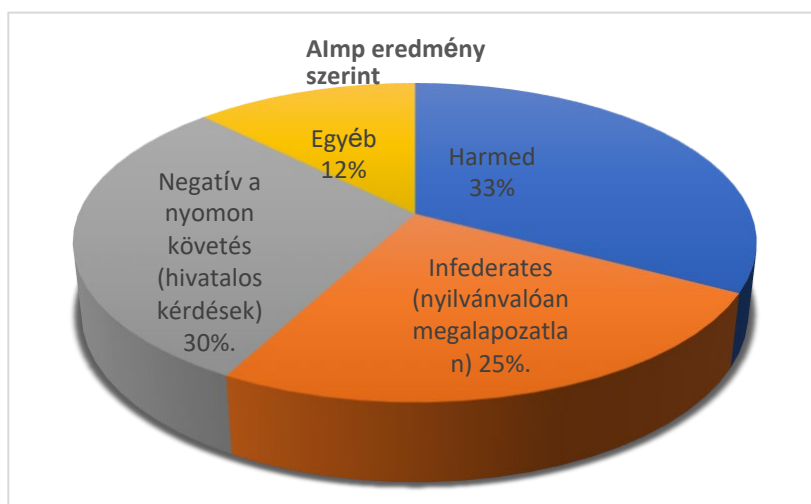
Ha ezt a szempontot az elutasított miniszterek szerinti besorolással együtt elemezzük, arra a következtetésre juthatunk, hogy a végrehajtó hatalom vezetőihez szorosabban kötődő szakmai vagy politikai karrierrel rendelkező miniszterek Bíróságra való belépése növeli a Bíróság joghatóságával szembeni bizalmatlanság mértékét. Amíg félretesszük a technikai és a politikai dolgok közötti különbségtétel nehézségeit, de a bírák - korábban a végrehajtó hatalomhoz kapcsolódó - életrajzát figyelve, ebben az értelemben következtethetünk. Példaként említhetjük a lista élén álló bírák eseteit: Gilmar Mendes, Dias Toffoli és Alexandre de Moraes, akik 19, 12, illetve 4 éve vannak a Bíróságon, míg Moreira Alves és Celso de Mello 28, illetve 31 éve vannak a Bíróságon, és nagyon kevés, azaz 17 elutasítással rendelkeznek.

Mint már említettük, a felvetett gyanús kifogások közül csak 11-et nyújtottak be az 1988-as alkotmány hatálybalépése előtt, és az összegyűjtött adatok nem teszik lehetővé, hogy következtetéseket vonjunk le a mindegyikben tárgyalt alaptémára vonatkozóan. Az 1988 előtt regisztrált érvek ilyen alacsony száma arra utal, hogy 05.10.1988, hogy a bíróságok megítélése szerint a Bíróság megbízhatóbb, ha ez a megítélés összefügg az STF bíráinak önmérsékletet tanúsító, a politikától távol álló, exegetikus jogértelmezőknek tekintett testtartásával. Ez az értékelés összhangban van azokkal a kutatásokkal, amelyek kimutatták, hogy az igazságszolgáltatás és az STF bírák hatékony és közvetlen részvétele az Alkotmányozó Gyűlésről szóló vitában a

Ez a saját intézményi funkciójuk újbóli kijelölése szempontjából fontos, ami közelebb hozza őket a politikai vitákhoz²⁷.

2.1 Az akadályoztatás érvei

Az akadályoztatási panaszok viszonylag jelentős univerzumot alkotnak. Hatvannégy esetet katalogizáltak. Ebből a kontingensből 57-en döntöttek. Általánosságban elmondható, hogy a kérelmeket formai okok miatt utasították el (határidőn túl benyújtott, jogszerűtlen fél által benyújtott, vagy posztulánsnak nem minősülő¹⁹ személy által benyújtott); a kérelmeket nyilvánvaló megalapozatlanság miatt 2116utasították el. A többiek közül 2-t újra benyújtották, mint az eszköz sérelmét; a visszavonás 2iránti kérelmet az elnökség megerősítette; 1 ítéletre vár; 1 ügyiratot töröltek, és 2 esetben nem adták ki az adatokat. Lássuk az alábbi táblázatot:

Forrás: a szerző készítette az STF honlapjáról származó határozatok alapján.

Ismét három csoportot kell megkülönböztetni a kifogások világában: 1) azokat, amelyeket az elnök valamely formai feltétel nem teljesülése miatt határozottan elutasított; 2) azokat, amelyek elbírálása a beérkezésük után valamilyen okból előítéletet szenvedett; és 3) azokat, amelyeket

²⁷ CARVALHO, Alexandre. "Juscorporativismo: a bírák és az igazságszolgáltatás az Alkotmányozó Nemzetgyűlésben". In: **Revista Brasileira de Estudos Políticos**. n. 114, jan./jun., 2017, pp. 31-77; KOERNER, Andrei & FREITAS, Lígia. "A Legfelsőbb az Alkotmányosban és az Alkotmányos a Legfelsőbbben". In: **Lua Nova**. São Paulo, 2013. 88. szám, 141-184. o., és LORENCINI, Bruno César. "A hatalmi aszimmetria a demokratikus átmenetben és a brazil alkotmányos joghatóság kialakítása". In: **Revista Justiça do Direito**, (343), pp2020,. 272-301.

amelyeket az elnök azon az alapon utasít el, hogy azok nyilvánvalóan megalapozatlanok.

Az első csoportban 16 (tizenhat) határozat van. Tizenkettő közülük elutasította a petíciókat, mivel azokat a terjesztést követő 5 napos határidőn túl nyújtották be (a 279RISTF cikke). Kettőt elutasítottak posztulátori képesség hiánya miatt, egyet az STF hatáskörének hiánya miatt (26. számú keresetlevél), mivel az STJ egyik minisztere ellen irányult, a fennmaradó 8. számú keresetlevelet pedig az alapeljárásban részt nem vevő excipiens jogellenessége miatt utasították el.

A második csoport, amely az elutasított beadványokat foglalja magába, 21 (huszonegy) ügyet tartalmaz. Tizenöt esetben a visszalépő bírák felismerték saját akadályoztatásukat, és kivonultak a tárgyalásról. A többi 6 (hat) esetet a tárgyalás tárgyának elvesztése miatt előítéletnek nyilvánították, mivel az alapeljárás elbírálására a jogalapról szóló határozat meghozatala előtt került sor.

A harmadik csoportba olyan határozatok¹⁶ tartoznak, amelyek az akadályoztatás eseteit nyilvánvalóan megalapozatlanként utasítják el. A témát szabályozási rendelkezés szabályozza. A belső szabályzat 280. cikke felhatalmazza az elnökséget az elbocsátásra, monokratikus döntéssel és a miniszter meghallgatása nélkül, kivéve, ha a beadvány megfelel az eljárási követelményeknek. Néhány határozatban azonban ellentmondás van az "eljárás megtagadása" kifejezés használata és a "nyilvánvaló megalapozatlanság" elfogadásának megfelelő érdemi megítélés között.

Igaz, hogy a határozat ellen lehetőség van közbenső fellebbezés vagy ítélet pontosítása iránti kérelem benyújtására, de fontos megjegyezni, hogy e hatáskör megadása nagy hatalmat biztosít a Bíróság Elnökségének a kifogásokkal kapcsolatban, ami szinte monopolhelyzetet jelent a bírák pártatlanságának megkérdőjelezése feletti ellenőrzésben, tekintettel arra, hogy a bírói ítélet megváltoztatásának kicsi a valószínűsége a kiegészítő által benyújtott esetleges fellebbezés esetén.

Az eldöntött akadályoztatási kérelmek általános képe azt mutatja, hogy általában nem tart sokáig az elbírálásuk. Ráadásul, annak ellenére, hogy különböző okokra hivatkoznak, nem lépik át az elutasítás akadályát - akár formális elutasítással valamilyen eljárási kérdés miatt, akár az elutasítás megalapozatlanságának pusztán elfogadásával, ami a funkciója a

A Bíróság elnöksége végzi ezt a szűrőt, amely olyan szigorú, hogy megakadályozza, hogy a többi bíró az eljárási szabályzatban előírt módon bármilyen jogalapot megvizsgáljon.

2.2 A gyanú érvei

A 107 gyanúsítási kérelem közül 66-ot a Bíróság elnöksége elutasított. A többiek közül a Bíróság úgy 15-ítélte meg, hogy elfogultak; 9 elutasították őket; 3 perre vár (köztük egy, amelyik az igazságszolgáltatás titkos eljárásában van); 3 a segédkező fél visszalépése miatt szűnt meg, 4 pedig a Bíróság által nem került nyilvánosságra. A többi azonosított esetről nem áll rendelkezésre elegendő információ a kimenetelük meghatározásához. Figyeljük meg a döntések megoszlását:

Forrás: a szerző készítette az STF honlapjáról származó határozatok alapján.

Az eljárási szabályzat 279. cikke értelmében az összes olyan petíció 66 közül, amelyet nem tárgyaltak meg, az 23 elkésettség miatt. A petíció benyújtására való képesség formai követelményének hiánya 11 petíció elutasításának alapja volt, míg a fél jogellenességének feltételére 11 határozatban 4 hivatkoztak.

A gyanús esetek egy másik nagy részét nyilvánvalóan megalapozatlanként utasították el. Ebbe a kategóriába 19 olyan ügy tartozik, amelyet különböző okok miatt rövid úton elutasítottak. Amint már kifejtettük, az STF belső szabályzata nem részletezi a bírók gyanúját, és a polgári és büntetőeljárás jogszabályok okaira hivatkozik. Ezért lehetséges volt megtalálni

Az indítványok a más eljárásokban tett kijelentések által bizonyított állítólagos személyes ellenségeskedésen, a bírák korábbi közjogi tisztségekben vagy funkciókban való korábbi tevékenységén, az egyik fél ügyvédjeként való korábbi tevékenységén, valamint azon a tényen alapultak, hogy a vádlott bírák ugyanannak az ügynek egy korábbi szakaszában jártak el. Az akadályoztatási kérelmekkel kapcsolatos megállapításokhoz hasonlóan a gyanúsítási kérelmek egyikét sem fogadták el, sőt, még csak tanácskozásra sem terjesztették be a Bíróság plenáris ülése elé az eljárási szabályzat²⁸² 5. cikkében említett ülésen.

Ezen

túlmenően a kifogások feldolgozásának

elutasítására használt érvek közül sok a kifogásolt gyanúk értékelése során pragmatikus, ha nem következetességen alapuló elfogultságra utal. Az érvelési eljárások lefolytatásában hibák vannak, amelyek egyértelműen befolyásolják a miniszterek döntéseinek átláthatóságát és megbízhatóságát. Ami tehát megfigyelhető, az a határozatok érvelési következetességének bizonytalansága a vitákban, olyan ügyekben, amelyekben a pártatlanság megnyilvánulását a felek egyenlő bánásmódjának garanciájaként követelték meg, és amelyek elméletileg más eredményre is vezethettek volna, ha a Bíróság elnöke benyújtja a az eljárási szabályzatban előírtak szerint a többi miniszterhez benyújtott jogalapot.

3. A hallgatás törvénye? A pártatlanság láthatóságának hiánya az STF-ben

A vizsgált adatok elemzése önmagában nem jelzi vagy sugallja a miniszterek esetleges személyes kivételezését, a buzgalom hiányát vagy átláthatatlanságát. Ugyanakkor az STF diszkurzív gyakorlatába beépített mérlegelési kritérium hiánya a tagok (részhajlásának) kérdésében számos esetben kétségeket ébreszt a Bíróság mentességének mértékével kapcsolatban. Ezenkívül az, hogy a Bíróság megtagadta a hatáskörét²⁸ a fellebbezés során felmerülő alkotmányellenes kérdések vizsgálatára, amely magában foglalja a többi bíró és bíróság²⁹ gyanúsítási és akadályoztatási okának kérdését, megakadályozza az STF bírái pártatlansági rendszere közötti különbségtétel megalkotását a bírói kar többi részéhez képest.

Azon az alapon, hogy az alkotmányértés reflexszerű megsértése nem jogosítja fel a fellebbezésnek a Legfelsőbb Bíróság általi elbírálására, indokolt a ténykérdések Bíróság általi vizsgálatának elutasítása, valamint annak vizsgálata, hogy a többi esetben miért utasították el³⁰ az akadályoztatás vagy a gyanú kivételét. A tények és az ügyek³¹ összetettségét alkotó különböző változatok vizsgálatának elutasítása viszont végül aláássa az STF által elfogadott felfogás helyességét, amikor saját bírái pártatlanságára hivatkozik.

²⁸ 279. számú precedens: "Rendkívüli fellebbezés nem nyújtható be a bizonyítékok egyszerű újbóli vizsgálatára. Továbbá a 399. számú precedens: "Rendkívüli fellebbezés nem nyújtható be szövetségi törvény megsértése miatt, ha az állítólagos bűncselekmény bírósági szabály ellen irányul.

²⁹ Ebben az értelemben: STF. 1. panel. AgReg in RE 577.297/SP, rel. min. Ayres Britto, *DJ* 2009.5.26.; AgReg in RE 629.080/DF, rel. min. Rosa Weber, *DJ* 04.2.2014, amely a TJDFT belső szabályzatának akadályoztatására és gyanújára vonatkozó szabályok alkalmazásával foglalkozott, és 2. testület, AgReg in AI 599.452, rel. Joaquim Barbosa, 2008. május 6.; egyetért az AI 383.510/DF, rel. Carlos Velloso, *DJ* 2002.8.27., aki az STF-hez fellebbezéssel benyújtott, egy STJ miniszter gyanúsítási kérelmét elemezve kijelentette, hogy "az igazságszolgáltatás feladata, hogy az érdekek ütközésében értelmezze a törvényt és érvényt szerezzen annak konkrét akaratának". Ha egy ilyen művelet során a bírói testület jól vagy rosszul értelmezi a törvényt, az ügy a rendes törvényesség területén marad, és alkotmányos pereskedésre nem kerül sor".

³⁰ STF. 1. panel. AgReg in AI no. 828.647/MG, rel. min. Dias Toffoli, *DJ* 20.9.2011.

³¹ NEVES, Marcelo. **Hidra és Herkules között: alkotmányos elvek és szabályok**. São Paulo: WMF Martins Fontes, és 2013BITENCOURT, Caroline Müller & PILAU SOBRINHO, Liton Lanes. "A bírói döntés a kortárs alkotmányosságban: a bíró Herkules modelljének kritikai vizsgálata" In: **Revista Justiça do Direito**, v. 1, n. 2, jul./dez. Különszám, 2014, pp. 78-95. Olyan helyzet, amely még a bírói magatartást hagyományosan leíró formális elméleti modellek magyarázó képességének is korlátokat szab, lásd GOMES, José Mário Wanderley. "Hogyan döntenek a bírúk? Comparing formal models explaining judicial behaviour" In: **Revista Estudos Institucionais**, v. n6., jan1.,/apr., pp2020., 228-255.

Az a tény, hogy egyik érvelés sem került a teljes bíróság elé, azt mutatja, hogy az STF a jelek szerint nem hajlandó megvitatni bíráinak elfogultságát, és hogy a pártatlanság megkérdőjelezése a bíróságon nem kapott megfelelő teret a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tett eljárási eszközökben. Az adatok azt sugallják, hogy a miniszterek saját és kollégáik pártatlanságának megítélése olyan természetessé vált állapotot feltételez, amelyet még csak nem is a törvényben meghatározott módon vitatnak meg, ami gyengíti a Bíróság pártatlan állapotát. Egy másik hipotézis szerint ez a döntéshozatali minta, amely az érvekről való hallgatást fenntartja, a bírák egyfajta önvédelmet jelent a külső bizalmatlansággal szemben. Feltételezhető, hogy a bírák - akár szándékosan, akár nem - a cinkosság légkörét teremtették meg egymás között, hogy megőrizzék saját életrajzukat és a Bíróságról alkotott képet a döntéseik személyes motivációinak feltárására irányuló kísérletekkel szemben.

Ez a kapcsolat jól érthető a kollégák körében, mivel hozzájárul ahhoz a megítéléshez, hogy a Bíróság a jog alapján ítélkezik, és nem a politikai motiváció vagy a tagjainak személyes érdeke alapján. Ez az önvédelmi póz azonban, amely blokkolja a bírák pártatlanságának megvitatását, bizonyos esetekben problémás a Bíróság működése szempontjából, növelve a külső nyilvánosság és a polgárok bizalmatlanságát. Ennek oka, hogy az összeférhetetlenség jelenlétének elhallgatása vagy tagadása a bíróságon a felek és az ügyvédek stratégiai kisajátításának tárgya, azzal a céllal, hogy a minisztereket eltávolítsák a tárgyalásokról, kihasználva a számítást azon szavazatokkal kapcsolatban, amelyeknek a bíró álláspontja előzetesen ismert - vagy legalábbis várható -, és amelyek kizárása döntő lehet az eredmény szempontjából.

A bírák eltérő, a Bíróság által betöltött politikai szereppel indokolt attribúciói azt jelzik, hogy a pártatlanság megítélése az SZTF-ben a bírói kar más tagjainak felelősségétől eltérő mértékű felelősséggel jár. Azonban még ebből a szempontból is nehéz egyértelmű dogmatikai keretet biztosítani, mivel a bírácoknak nincs saját működési statútumuk, hanem a bírói kar szervezeti törvénye köti őket. Ellenállás a bírák visszahívására vonatkozó jogi normáknak a bíróságok bírácira való alkalmazásával szemben

és az alkotmány úgynevezett gyámságáért felelős, nem kizárólag Brazíliára jellemző. A visszautasítási záradékok értelmezésének a joggyakorlatban elfogadott reaktív módjára az Egyesült Államok³² Legfelsőbb Bírósága, valamint Chile³³ és Spanyolország³⁴ alkotmánybíróságai is szolgáltatnak példákat.

Ezen túlmenően, más legfelsőbb bíróságok tapasztalataival ellentétben, az STF-re a társadalom felé való elszámoltathatósági kötelezettsége tekintetében még mindig alacsony a nyomás mértéke. Ez hozzájárul ahhoz, hogy rejtve maradjanak bizonyos személyes kapcsolatok, amelyek szívességek cseréjére vagy nemkívánatos kapcsolatokra utalhatnak, amelyeket a törvény kifejezetten nem tilt, de amelyek nagymértékben csökkentik a miniszterek pártatlan teljesítményének elvárását, és veszélyeztetik az intézménybe vetett bizalmat. Bár a diskurzus szintjén az intézményi kapcsolatok semlegességének és személytelenségének eszméje megmarad, e problémák hatása nagyon negatívan hat a Bíróságról alkotott képre, és elősegíti határozatainak lejáratását. Ez pedig hozzájárul ahhoz, hogy a jogról alkotott elképzelés inkább szakralizált, mint ténylegesen tiszteletben tartott.

A különböző területekről származó diskurzusok között az STF által készített kommunikációban politikai és jogi érvek találkoznak, amelyek gyakran erős feszültségek között állnak. Előfordul, hogy ezt a feszültséget maguk a bírák és a polgárok gyakran nem veszik észre, mivel a jogi nyelv egyik funkciója az, hogy elrejtse az ügyről szóló érvelésben rejlő ellentmondásokat, ami feltétele annak, hogy a konfliktus megoldást nyerjen. A művelet a döntés³⁵ paradoxonában jelenlévő kontingencia láthatatlanná tételével materializálódik. Előfordul, hogy ezt a műveletet mechanizmusok elfogadásával kell elvégezni.

³² VIRELLI, Louis J. "A Legfelsőbb Bíróság visszahívási normáinak (nem) alkotmányossága". In: **Wiscosin Law Review**, pp2011., 1,181-1,234.

³³ SALAMANCA, Andrés. "El Derecho Fundamental a un Tribunal Independiente e Imparcial en el Ordenamiento Jurídico Chileno". In: **Revista de Derecho de la Pontificia Universidad Católica de Valparaíso**. XXXIII. Valparaíso. 2. szemeszter, 263/302. o.2009,

³⁴ SPANYOLORSZÁG. Alkotmánybíróság. ATC 18/2006, 2006.01.24.; ATC 26/2007, de és05.02.2007 Rincón, 347-393. o2008.,, és RINCÓN, Luis E. Delgado Del. "La Recusación de los Magistrados del Tribunal Constitucional". In: **Revista Española de Derecho Constitucional**. n. ene82.,/abr., pp2008., 347-393.

³⁵ LUHMANN, Niklas. "A harmadik kérdés: a paradoxonok kreatív használata a jogban és a jogtörténetben". **Journal of Law and Society**, vol. 15, n. 2, 1988, pp. 153-165 és LUHMANN, Niklas. **El Derecho de la Sociedad**. 2. szerk. Hagyományozta: Javier Torres Nafarrate. Mexikóváros: Editorial Herder, 2005.

a felek és harmadik felek által hitelesnek tartott tanácskozások. A bírák elfogultságáról szóló vita teljes elutasítása, amelyet az a tény is igazol, hogy a 133 vizsgált érv közül egyet sem vittek a kollégium elé, azt jelzi, hogy komoly probléma van azzal, ahogyan a Bíróság magát pártatlan testületként értelmezi. Az az intézményi opció, hogy a megkérdőjelezéssel szemben a gyanú fölé helyezi magát, úgy tűnik, arra a naiv hitre alapoz, hogy a bizalom megteremthető, függetlenül az azt körülvevő eshetőségektől.

Másrészt, ahogy az adatokból kiderül, a bírák elfogultságának elrejtése a Legfelsőbb Bíróság belső szervezetében és tanácskozási kvórumaiban is releváns. Az olyan bíróságok működésében, amelyek feladata a nagy politikai visszhangot kiváltó ügyek tárgyalása, paradox módon úgy tűnik, hogy a döntéshozatali diskurzusok átláthatósága a bírák munkájába vetett bizalom ellen hat. Az a tény ugyanis, hogy a politikai kérdések eldöntéséért felelősek (a döntési programok által vezérelt) jogrendszer alapján (a jog programjai által feltételezett), megköveteli, hogy álláspontjukról és személyes kapcsolataikról hallgassanak. A hallgatás szerénysége nélkül a döntést nem jogilag legitim válasznak fogják tekinteni, hanem inkább a személyes politikai akarat vagy preferencia megnyilvánulásának. Azonban ez az alternatíva sem elegendő, mivel a bírák magatartása gyakran sérti a szabályok rendelkezéseit, és továbbra is a peres felek stratégiai kisajátítása rendelkezésére áll.

Ha egyrészt nem lehet egyetlen okot megjelölni az STF pártatlanságának mérésére szolgáló kritériumok hiányosságára, akkor korántsem lehet azt állítani, hogy az STF olyan bíróság, amelynek átláthatósága minden gyanú felett áll. Annak ellenére, hogy a Bíróság és a bírák az elmúlt években nagyobb nyilvánosságot kaptak, a sajtóban több olyan összeférhetlenségről is beszámoltak, amelyben a bírák közvetlenül vagy közvetve érintettek, ami eléggé árulkodó a határozatokban megfogalmazott normatív diskurzus és a Bíróság tagjainak magatartása közötti ellentmondásról. Az önmegfigyelés megtagadása megakadályozza a bírósági pártatlanság problémájának megfelelően összetett önmegértését.

Luhmann szerint azonban a jog az eljárás feltételeiben jelenlévő kontingenciából fakadóan tudja érvényesíteni autonómiáját, függetlenül a racionális diskurzusban részt vevők kivetítéseitől. Ebből a szempontból a jog reprodukciójával foglalkozó elmélet figyelme a hiper-komplex társadalomban a különböző kommunikációs szférák differenciálódásának és összekapcsolódásának formáira irányul, és nem a különböző perspektívák univerzalizáló etikai kritérium alatti - és sokszor az intézményes gyakorlattól távol álló - homogenizálására. Az eljárás ilyen módon történő megértése akkor válik adekvátnak, ha lemondunk arról az elképzelésről, hogy annak elfogadása elvezet bennünket a törvény válaszainak igazságához vagy helyességéhez, hanem lehetővé teszi, hogy "a döntés legitimitásjára vonatkozó funkcióját modern szociológiai formában, pártatlanul vizsgáljuk"³⁶. Az eljárás azt a funkciót tölti be, hogy egy orientáció jelentését számos más lehetőség közül kiválasztja, hogy a jelentés mint ilyen kerüljön átadásra. Az eljárás funkciója az lenne, hogy elnyelje a kockázatot, és a komplexitást olyan jelszintre csökkentse, amely képes a műveletek eredményének elfogadhatóságát előidézni - teret teremtve a döntés legitimitásjának.

Ily módon a bírói pártatlanság kategóriájának az alkotmányos diskurzusban való elismerése nem azt jelentené, hogy a bírói pártatlanságot olyannyira sebezhetővé tennénk, hogy kizárnánk relevanciáját, hanem azt, hogy a jog és a politika közötti ellentmondás feloldásának lehetséges feltételének tekintenénk. A pártatlanság egy olyan kategória, amelyet maga a jogrendszer hozott létre és reprodukált, mint választ az alkotmányos kérdések összetettségére, anélkül, hogy a jog számára alapvetőnek tekintett transzcendentális okhoz folyamodna. Ez a pártatlanságnak mint a jogrendszer kontingens kategóriájának az érvelése, amely a tanulási képességben (kognitívan nyitott dimenzió) fejeződik ki, miközben a rendszer operatív zártságát (normatívan zárt dimenzió) is biztosítja.

Funkcionálisan a probléma úgy jelenik meg, hogy megfigyeljük, milyen szerkezeti feltételek mellett a bírák pártatlanságának szemantikája a következők szerint alakul

³⁶ LUHMANN, Niklas. **Legitimação pelo Procedimento**. Brasília: Editora Universidade de Brasília, p1980., 25.

a jogrendszerben. Nevesnek az alkotmány szimbolikus funkciójáról szóló leírásával³⁷ analóg módon fontos szemléltetni, hogy a pártatlanság olyan funkciót tölt be, amely a jogrendszer autonómiáját képviseli. Ez a funkció megköveteli azt a képességet, hogy a saját kritériumai alapján adjon válaszokat, egy olyan kommunikációs struktúra segítségével, amely általánosítható és mentes a működőképességét akadályozó tényezőknek való alávetettségtől. Ebből a szempontból az ontológiai kérdés, hogy egy bírósági határozat önmagában pártatlan-e, értelmét veszti.

A fő probléma a bírói pártatlanság jogi dogmatika által feltételezett értelmezésével az, hogy - akár nyilvánvalóan, akár nem - a pártatlanság eszméjét végül külön transzcendentális fogalommá teszik. Azzal, hogy a dogmatika a pártatlan bíró fogalmát a tisztességes eljárás *elengedhetetlen* feltételeként különíti el, figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a pártatlanság része ugyanannak a jelentéshálózatnak, amelyen a jog általában alapul. E kapcsolat elrejtése azonban a döntési helyzetben lévő testület vagy bíró pozíciójának igazolásaként működik. A jogrendszer tehát a műveleteinek kezelését úgy írja le, mint egy technika alkalmazását pártatlan³⁸ ügynökök által. A pártatlanság fogalmának fenntartása a jog igazságos alkalmazásának e két dimenziója (a pártatlan bíró és a jog hipotézisei alá rendelhető konfliktus) közötti vágásból adódóan számos nehézségbe ütközik egy olyan hiperkomplex társadalom alkotmányos rendszerében, amelynek a döntések előállításának intézményi dinamikája elkerüli a programozott³⁹ döntések értékelésének racionalitását. Más szóval, a pártatlan ítélet értelmének megelőlegezése vagy a kiszámítható döntések biztonságának fenntartása azzal a ténnyel kell, hogy foglalkozzon, hogy egyre inkább alávetjük magunkat a feltételezéseknek és a kockázatoknak, mivel a hagyomány már nem képes megszüntetni a bizonytalanság és a mulandóság⁴⁰ érzését.

³⁷ NEVES, Marcelo. **A Constitucionalização Simbólica**. São Paulo: Martins Fontes, 2011.

³⁸ Az igazságszolgáltatási intézmények szintjén ez a fogalom egyre nagyobb jelentőségre tesz szert, mivel fennáll annak a veszélye, hogy a jogi diskurzus eltávolodik a valóságtól. Ahogy Luhmann emlékeztet bennünket: "No se trata solo del problema de que la organización se aleje de la realidad; el peligro más grande es que ella se tenga a sí sí por la realidad." Vö. LUHMANN, Niklas. **Organización y Decisión. Autopoiesis, Acción y Entendimiento Comunicativo**. Barcelona: Anthropos, 1997, 85. o. v. tb **Sistema Jurídico y Dogmática Jurídica**. Madrid: Centro de Estudios Constitucionales, p1983,. 76.

³⁹ LUHMANN, Niklas. **El Derecho de la Sociedad**. szerk2.. hagyomány: Javier Torres Nafarrate. Ciudad de México: Editorial Herder, p2005,. 257.

⁴⁰ Az utalás itt az "ontológiai végső" szemantikai lehetetlenségére vonatkozik, amelyet a tudomány állapota a legkülönbözőbb típusú ismeretekre kényszerített. Vö. LUHMANN, Niklas. **Szervezet**

Ebben az értelemben a hiper-komplex társadalmakban az igazságszolgáltatási eljárás differenciálódását az jellemzi, hogy az igazságszolgáltatást mozgató szereplők különböző szerepeket töltenek be. A felek, az ügyvédek, a védők, az ügyészség képviselői és a bíró szerepvállalása jogilag szabályozza az autonómiát és annak korlátait, és arra készíti őket, hogy elkötelezzék magukat az eljárásban tett nyilatkozataik hatásai mellett. Ez a kapcsolat az, amely a komplexitást a rendszer működését lehetővé tevő és a bírósági eljárást elindító szintre csökkenti. Ha az eljárást az egyes szereplők által létrehozott kommunikatív interakció legitimálja, akkor az egyes szereplők által játszandó szerep meghatározása a jogi diskurzus önszerveződésének feltétele a rendszertől idegen kommunikáció közvetlen beavatkozásával szemben.

A bírák pártatlansági kritériumainak előállítása a jogrendszerben releváns jogi rendelkezést feltételez, mivel fenntartja a döntés bizonytalanságát a bírósági⁴¹ eljárásban. Ha a jog specializálódása a funkcionális differenciálódás fontos evolúciós vívmánya volt, akkor ez annak köszönhető, hogy a kommunikációs szférák autonómiáját az alapjogok révén meg tudta védeni. A bírói válasz pártatlanságára vonatkozó konkrét rendelkezés teljesítése tehát olyan funkcionális egyenértékűnek tekinthető, amely nélkül maga a jog autonómiája és a befogadást elősegítő képessége sérül.

A pártatlanság által biztosított bizalomból fakad, hogy a jog növeli a kontrafaktuális döntéshozatal kockázatainak potenciális elnyelését, és ezáltal a normatív elvárások stabilizálódásának folyamatos elősegítését. Más szóval, a bizalom növekedése lehetővé teszi, hogy a korábban nem elfogadhatónak tekintett konfliktusok a jogértelmezés tárgyát képezzék. Másrészt a kölcsönös ellenőrzések intézményesítésének finomítását követeli meg a rendszeren belül,

y Decisión. Autopoiesis, cselekvés és kommunikatív megértés. Barcelona: Anthropos, p1997,. 104.

⁴¹ A folyamat alatt itt egy időben jogilag önszabályozott, az állítások és bizonyítékok függvényében zajló eljárást értünk. Az eredmény bizonytalanságáról mint az eljárás alapjáról: LUHMANN, Niklas. **Eljárás általi legitímáció.** Brasília: Editora Universidade de Brasília, e1980,. o. 46megállapítva98., hogy azt "minden gondossággal és a protokoll eszközeivel - például a bíró függetlenségének és pártatlanságának nyomatékos kinyilvánításával, a döntési ígéret és a már meghozott lehetőségek elhallgatásának kerülésével - kell kezelni és fenntartani".

a hiper-komplex társadalmakban a jogrendszer egyre fokozódó specifikáltságának következményeként.

Az alkotmánybíráskodásban a paradoxon abban rejlik, hogy a bírói pártatlanság e rendszerszintű perspektívája egy olyan megfigyelő megkülönböztetéseinek van kitéve, aki a döntéshozatalban kizárt harmadik félként jelenik meg, mivel minden önmegfigyelést egy vakfolt⁴² feltételez. Az alkotmánybíró önmegfigyelésének átláthatatlansága potenciálisan romboló hatással van a politika és a jog bírósági megkülönböztetésére. Ez a probléma különösen fontos, ha figyelembe vesszük, hogy a jog operatív lezárását külső⁴³ tényezők határozzák meg. Ez azt jelenti, hogy a rendszer autonóm működésével kapcsolatos elvárásoknak más kommunikációs kódokkal való felváltása, és ezáltal a jog autonómiájának általános aláásása.

⁴² Vö. LUHMANN, Niklas. **La Sociedad de la Sociedad**. Hagyományos. Javier Torres Nafarrate. Mexikó: Herder, 2007, 62., 135., 336., 700. és 879. o. A logikában és a jogban a vakfolt a kiindulópontok tagadhatatlanságában nyilvánul meg. Ez az a paradoxon, amely lehetővé teszi a megfigyelést, miközben láthatatlanná teszi saját eredetét, és felhatalmazza a jogi döntések minden indokának dogmatikus jellegét. Vö.: LUHMANN, Niklas. **Eljírás általi legitimáció**. Brasília: Editora Universidade de Brasília, 1980, 122. o. és LUHMANN, Niklas. **El Derecho de la Sociedad**. 2. szerk. Hagyományozta: Javier Torres Nafarrate. Mexikóváros: Editorial Herder, p2005,. 234.

⁴³ Ez Luhmann szerint a hagyományos társadalmakban is jelen volt, és a fejlődő országokban továbbra is probléma, vö. LUHMANN, Niklas. **A társadalom joga**. 2. Elcserélte Javier Torres Nafarrate. Mexico City: Editorial Herder, p2005,. és253 amely Neves számára a világ társadalmának nagy részében uralkodik, vö. NEVES, Marcelo. **A szimbolikus alkotmányozás**. São Paulo: Martins Fontes, p2011,. 140.

Végső megfontolások

A pártatlanság megértésének komplexen adekvát megközelítése az STF-ben rámutat arra, hogy a bírói magatartást befolyásoló kognitív torzítások feltérképezésén túlmenően az ítélkezési tendenciák értékelése hozzájárulhat a megfelelő intézményi stratégiák meghatározásához a bizonytalanság, a korlátozott információ, az idő szűkössége és a fokozott kockázatok kontextusában történő döntéshozatalhoz. A bírói döntések elfogultságára összpontosító kutatási panoráma elemzésével szembeni ellenállás álláspontjával ellentétben ez a kognitív nyitás nem utasítja el vagy csökkenti a bírónak mint a jog iránt elkötelezett ügynöknek a funkcióját. Inkább empirikus bizonyítékokat keres erre a magatartásra. A döntéshozatali folyamat során az előítéletekre vonatkozó felmérések alkalmazásának célja párbeszédet folytatni a deliberatív javítás szempontjából releváns intézményi kérdésekkel.

A pártatlanság kategóriájának megnyitása az eshetőségek felé, amelyekbe be van írva, azt igényli, hogy figyelembe vegyük az intézmények által a döntés pillanatában tett minden egyes kiválasztás súlyát. Ebben az értelemben a komplexitás növekedése és csökkenése a döntés pillanatát alkotja. Vagyis egyrészt a döntéshozatal a választási lehetőségek komplex univerzumától függ, amely nélkül maga a rendszer nem rendelkezne működési feltételekkel, másrészt pedig e lehetőségek elkerülhetetlen redukciója az egyik lehetőség kiválasztásával nem tagadhatja meg magát az esetlegességet, amelyből - az egyszerűsítés kockázatával - származik. Ez a tényező sérti magának a határozatnak a következetességét.

A pártatlanság fogalmának kiszélesítése, amely figyelembe veszi saját értelmezésének konstitutív elemeit, így nagyobb valószínűséggel tudna alkalmazkodni a jogértelmezés követelményeihez egy hiperkomplex társadalomban. Ennek oka, hogy elismeri a jogrendszer programjainak fontosságát mint a jogász tevékenységének paramétereit, de nem veszi fel azokat kristályosodó módon, abból kiindulva, hogy az alkotmányos válaszok természete egy pártatlan, gyanú felett álló intézményt követel meg. Magának az intézménynek a pártatlansága annak az esetlegességnek a részévé válik, amely a rendszer és a környezet közötti kapcsolatot jellemzi, oly módon, hogy a bírák és bíróságok cselekedetei annak a megfigyelésnek a tárgyát képezhetik, hogy mely elemek nyernek nagyobb vagy nagyobb mértékben

kevesebb súlyt kapnak a döntés során. Az operatív szinten, szembesülve az ügyek sajátosságaival, amelyek fokozatosan nyomást gyakorolnak a jog belső autonómiájára, miközben megkövetelik annak funkciójának teljesítését, a bírói döntést különös hangsúlyt kapott a bírák elfogultságának megfigyelése. Ez egy olyan tényező, amelyet nem lehet leegyszerűsítve a jog belső koherenciája szempontjából való állítólagos jelentéktelenségére redukálni. Inkább hozzájárul a rendszer kognitív tanulási képességének javításához, amelynek nyitottsága a rendszer lezárásának feltétele.

A politikailag aszeptikus bírói pártatlanság mint a posztburokratikus bírói funkció jellemzőjének lehetetlensége a kortárs demokráciákban nem jelenti következésképpen a döntések átláthatóságának és elszámoltathatóságának kritériumairól való lemondást, amelyeket a jogi válaszok legitimációs eszközeiként értelmeznek. Ahogy Nonet és Selznick rámutatott, a bírói joghatóságnak a részvétel és a bírák szakmai elkötelezettségének minősítése közötti kettős felügyeletnek való alávetettségéből eredhet⁴⁴ az ítéletek pártatlansága. Brazíliában azonban az intézményi helyzet súlyossága és a Legfelsőbb Szövetségi Bíróság által rá fordított csekély figyelem közötti aránytalanság azt mutatja, hogy a bíróság csak korlátozottan törődik a pártatlan képével.

⁴⁴ NONET, Philippe & SELZNICK, Philip. **Jog és társadalom átalakulóban: a reszponzív jog felé.** New Brunswick; London: Transaction Publishers, p2001,. 100.

Hivatkozások

BITENCOURT, Caroline Müller & PILAU SOBRINHO, Liton Lanes. "A bírói döntés a kortárs alkotmányosságban: Hercules bíró modelljének kritikai vizsgálata" In: **Revista Justiça do Direito**, v. 1, n. 2, jul./dez. Különkiadás, 78-95. o2014,.

CARVALHO, Alexandre. **Efeito Vinculante e Concentração da Jurisdição Constitucional no Brasil**. Brasília: Consulex, 2012.

. "Juscorporativismo: a bírák és az igazságszolgáltatás az Alkotmányozó Nemzetgyűlésben". In: **Revista Brasileira de Estudos Políticos**. n. 114, jan./jun., 2017 pp. 31-77.

COSTA, Alexandre & BENVINDO, Juliano. **A Quem Interessa o Controle Concentrado de Constitucionalidade? Az elmélet és a gyakorlat közötti eltérés az alapvető jogok védelmében**. A CNPq által finanszírozott kutatás. Brasília: Brasíliai Egyetem, 2014.

COSTA, Alexandre; CARVALHO, Alexandre & FARIAS, Felipe. "Controle de Constitucionalidade no Brasil: eficácia das políticas de concentração e seletividade" In: **Direito GV**. v. n12, jan1,./apr., pp2016, 155-187.

FALCÃO, Joaquim & OLIVEIRA, Fabiana. "Az STF és a nemzeti közügyek: egy újabb ismeretlentől a legfőbb főszereplőig?". In: **Lua Nova**, n. 88, 2013, pp. 429-469.

FORNARA, Matheus & CARVALHO, Alexandre. A bírák a Legfelsőbb Bíróság napirendjén: a brazil bírói szövetség teljesítménye az alkotmányosság koncentrált ellenőrzésében. **Revista de Ciências Sociais**. Fortaleza, v. n49, júl2,./júl., 245-296. o2018,.

GOMES, José Mário Wanderley. "Hogyan döntenek a bírák? Comparing formal explanatory models of judicial behaviour" In: **Revista Estudos Institucionais**, v. n6, jan1,./apr., pp2020, 228-255.

KOERNER, Andrej. "Jurisprudência Constitucional e Política no STF pós-88". In: **Novos Estudos**. Dossié: Az 1988-as alkotmány huszonöt éve. 96. sz. július, 69-85. o.2013,

KOERNER, Andrei & FREITAS, Ligia. "A Legfelsőbb az Alkotmányosban és az Alkotmányos a Legfelsőbbben". In: **Lua Nova**. São Paulo, n. pp88, 141-184.

LIMA, Flávia Santiago. **Aktivizmus és önkorlátozás a Legfelsőbb Bíróságon: javaslat a vita elhatárolására. Doktori értekezés**. Recife: Recifei jogi kar. Pernambuoi Szövetségi Egyetem, 2013.

LORENCINI, Bruno César. "A hatalmi aszimmetria a demokratikus átmenetben és a brazil alkotmányos joghatóság kialakítása". In: **Revista Justiça do Direito**, (343), pp2020,. 272-301.

LUHMANN, Niklas. **Legitimação pelo Procedimento**. Brasília: University of Brasília Press, 1980.

_____. **Sistema Jurídico y Dogmática Jurídica**. Madrid: Centro de Estudios Constitucionales, 1983.

. "A harmadik kérdés: a paradoxonok kreatív használata a jogban és a jogtörténetben". **Journal of Law and Society**. vol. n15,. pp2,1988,. 153-165.

. "La costituzione come acquisizione evolutiva" In: Zagrebelsky, G.; Portinaro, P.P.; Luther, J. (orgs.) **Il futuro della costituzione**. Torino: Einaudi, 1996.

_____. **Organización y Decisión. Autopoiesis, cselekvés és kommunikatív megértés**. Barcelona: Anthropos, 1997.

_____. **El Derecho de la Sociedad**. 2. szerk. Hagyományos: Javier Torres Nafarrate. Mexikóváros: Editorial Herder, 2005.

_____. **La Sociedad de la Sociedad**. Hagyományos. Javier Torres Nafarrate. Mexikó: Herder, 2007.

MÖLLERS, Christoph. "A különbségtétel őre: az alkotmányok mint a jog és a politika közötti különbségek védelmének eszközei". In: **Jus Politicum**. 2012. évi 7. szám. Elérhető a következő címen: <http://juspoliticum.com/article/Les-Gardiennes-d-une-separation-Les-constitutions-comme-instruments-de-protection-de-des-differences-entre-le-droit-et-la-politique-462.html>. Hozzáférés a következő címen: 23.04.2015.

NEVES, Marcelo. **A Constitucionalização Simbólica**. São Paulo: Martins Fontes, 2011.

_____. **Hidra és Herkules között: alkotmányos elvek és szabályok**. São Paulo: WMF Martins Fontes, 2013.

NONET, Philippe & SELZNICK, Philip. **Jog és társadalom átalakulóban: a reszponzív jog felé**. New Brunswick; London: Transaction Publishers, 2001.

MIRANDA, Francisco Pontes de. **Comentários ao Código de Processo Civil. III. kötet**. Rio de Janeiro: Forense, 1997.

RINCÓN, Luis E. Delgado Del. "La Recusación de los Magistrados del Tribunal Constitucional". In: **Revista Española de Derecho Constitucional**, n. 82, ene./abr., pp2008,. 347-393.

SALAMANCA, Andrés. "El Derecho Fundamental a un Tribunal Independiente e Imparcial en el Ordenamiento Jurídico Chileno". In: **Revista de Derecho de la Pontificia Universidad Católica de Valparaíso**. XXXIII. Valparaíso. 2. szemeszter, 263/302. o.2009,

SILVA, José Afonso. **Aplicabilidade das normas constitucionais**. 7 ed. São Paulo: Malheiros, 2008.

VERMEULE, Adrian. "Contra Nemo Iudex in Sua Causa: a pártatlanság határai". In: **Yale Law Journal**. n. pp122,2012,. 384-420.

VIANNA, Luiz Werneck; Burgos, Marcelo & Salles, Paula. "Tizenhét év a politika igazságszolgáltatásra való átállásából". In: **Tempo Social: revista de sociologia da USP**, v. n19,. pp2,2007,. 39-85.

VIEIRA, Oscar Vilhena. "Szupremokrácia. In: **Direito GV**, v. n4,. jú2,./dec., pp2008,. 441-464.

VIRELLI, Louis J. "A Legfelsőbb Bíróság visszahívási normáinak (nem) alkotmányossága". In: **Wisconsin Law Review**, 1,181-1,234. sz. pp1181,2011,.

. "A kongresszus, az alkotmány és a legfelsőbb bíróság visszahívása". In: **Washington & Lee Law Review**, v. 69,3. szám, 1535-1606. o2012,.

WALDRON, Jeremy "A saját ügyükben ítélező törvényhozók". In: **Jogtudomány**. vol. pp3,2009,. 125-145.